

FRÁSÖGN

af fundi þingmannanefndar um norðurskautsmál í Stokkhólmi 3. mars 2016

Af hálfu Íslandsdeildar þingmannanefndar um norðurskautsmál sótti fundinn Jón Gunnarsson, formaður, auk Örne Gerðar Bang ritara. Helstu mál á dagskrá voru undirbúningur fyrir ráðstefnu nefndarinnar sem verður haldin í Rússlandi 14.–16. júní nk., stefna Svíþjóðar í norðurskautsmálum og framkvæmd formennskuáætlunar Bandaríkjanna í Norðurskautsráðinu. Formaður þingmannanefndarinnar, Eirík Sivertsen frá Noregi, stýrði fundinum.

Fyrsta mál á dagskrá var kynning Andrés Jato, sendiherra norðurslóða hjá utanríkisráðuneyti Svíþjóðar, á stefnu Svíþjóðar í norðurslóðamálum. Jato lagði áherslu á mikilvægi friðar og stöðugleika og virðingar fyrir alþjóðalögum á svæðinu. Þá ræddi hann um skaðleg áhrif loftslagsbreytinga fyrir íbúa svæðisins og á heimsvísu. Hann sagði norðurskautsríkin bera ríka ábyrgð þegar kæmi að því að draga úr áhrifum loftslagsbreytinga. Þá sagði hann Svíþjóð styðja dyggilega við áherslur formennskuáætlunar Bandaríkjanna í Norðurskautsráðinu þar sem loftslagsbreytingar eru forgangsatriði.

Næst á dagskrá var kynning Dr. Fredrik Hannerz, stjórnáráðgjafa í umhverfis- og orkumálaráðuneyti Svíþjóðar, á stefnu Svíþjóðar í umhverfismálum á norðurslóðum. Hannerz sagði loftslagsbreytingar á norðurslóðum mjög alvarlegar og samkvæmt IPCC (*Intergovernmental panel on climate change*) væru líkur á því að hitastig á svæðinu hækkaði um tíu gráður á Celcius fyrir árið 2100. Þetta væri hnattrænt áhyggjuefni þar sem loftslagsbreytingar á norðurslóðum mundu hafa áhrif um allan heim. Hann sagði þrjú forgangsatriði vera á stefnuskránni, aukin áhersla á loftslagsmál, bætt vörn fyrir vistkerfið og líffræðilegur fjölbreytileiki og sjálfbær nýting auðlinda. Þá væri þörf á aukinni áherslu á loftslagsmál eftir samþykkt loftslagsráðstefnu Sameinuðu þjóðanna (COP 21) í desember 2015. Norðurskautsríkin bæru ríka ábyrgð og mikilvægt væri að þau sýndu leiðtogahæfni þar sem þau bæði yllu mikilli mengun og yrðu fyrir áhrifum loftslagsbreytinganna.

Þá hélt Dr. Magnus Augner, aðstoðarframkvæmdastjóri skrifstofu sænskra heimskautarannsókna (*swedish polar research*), erindi um helstu rannsóknir Svía á norðurslóðum. Hann áréttaði að norðurskautssvæðið væri sérstaklega viðkvæmt fyrir loftslagsbreytingum og kynnti tvö verkefni fyrir nefndarmönnum, annars vegar C3, 2014-verkefnið um rannsóknir á losun lofttegunda frá sífreki neðansjávar og hins vegar Petermann 2015-verkefnið. Hann ræddi um það hvernig CO₂ og metan ylli loftslagsbreytingum og hvernig þýðing sífrekis hefði í för með sér mikla losun metans út í andrúmsloftið. Hann lagði áherslu á mikilvægi þess að ríki beindu sjónum sínum að aðlögun norðurslóðastefnu sinnar og auki enn frekar alþjóðlegt samstarf um loftslagsbreytingar.

Enn fremur kynnti Marcus Carson, sérfræðingur hjá sænsku umhverfisstofnuninni, vinnu við mat á þanþoli Norðurskautsráðsins. Verkefninu er stýrt af Svíþjóð og Bandaríkjunum og hófst árið 2011 og verður lokaskýrsla kynnt í september 2016. Í skýrslunni er bent á 18 mögulegar hindranir og áskoranir á norðurslóðum, þ.m.t. bráðnun hafiss og hrun fiskveiða á svæðinu. Hann sagði þanþol svæðisins í grundvallaratriðum felast í getu þess til að aðlagast og umbreytast. Þá sagði hann að verið væri að þróa kerfi til að vakta breytingar og þróun á svæðinu. Því næst tók til máls Erika Ingvald, framkvæmdastjóri jarðfræðiathugana í Svíþjóð, og greindi frá helstu rannsóknum á norðurslóðum.

Næst á dagskrá var kynning Michaels Slipenchuk á undirbúningi næstu ráðstefnu þingmannanefndarinnar sem haldin verður í Ulan-Ude í Rússlandi 14.–17. júní nk. Slipenchuk sagði nefndarmönnum ítarlega frá staðhættum og veitti gagnlegar upplýsingar varðandi praktísk atriði í tengslum við ráðstefnuna. Nefndarmenn samþykktu fyrsta uppkast af ráðstefnuyfirlýsingu og lokafrest til að skila inn breytingum og viðbótum 30. apríl nk. Þá var

ákveðið að fulltrúi Svíþjóðar tæki að sér að vera skýrsluhöfundur að fyrsta hluta ráðstefnunnar um loftslagsbreytingar, fulltrúi Kanada tæki að sér annan hluta ráðstefnunnar um mannlífsþróun á norðurslóðum og fulltrúi Finnlands yrði skýrsluhöfundur þriðja hlutans um ný tækifæri á norðurslóðum. Því næst kaus nefndin Larry Bagnell frá Kanada nýjan varaformann þingmannanefndarinnar.

Að lokum var rætt um starfsemi þingmannanefndarinnar og málefni norðurskautsins innan einstakra aðildarríkja. Formaður upplýsti nefndarmenn um ráðstefnu sem haldin verður í Washington 6. apríl nk. á vegum *Arctic Economic Forum* þar sem hluti af fulltrúum þingmannanefndarinnar verða þátttakendur í pallborðsumræðum. Öllum nefndmönnum er velkomið að taka þátt í ráðstefnunni. Þá var vakin athygli nefndarmanna á heimsókn Obama, forseta Bandaríkjanna, til Alaska í ágúst 2015 og að í tillögum að fjárlögum bandaríska ríkisins sé gert ráð fyrir 150 milljónum dollara til kaupa á nýjum ísbrjót. Slipenchuk greindi frá umræðum um þjóðaröryggi á norðurslóðum sem náí yfir samþætt samgöngukerfi í norðurslóðum í Rússlandi, þ.m.t. lestarkerfi og þróun hafnarborga. Þá hafa umræður farið fram í rússneska þinginu (*State Duma*) um bætt lagaumhverfi fyrir norðurslóðir og búist er við lagabreytingum eftir þingkosningarnar í september 2016. Að lokum greindi fulltrúi Finnlands frá undirbúningi fyrir formennsku Finna í Norðurskautsráðinu árin 2017–2019 og sagði formennskuáætlunina nánast tilbúna. Næsti fundur þingmannanefndarinnar verður haldinn í Bodø 24. maí nk.

Þá kynnti Adrianna Muir, aðstoðarsendiherra norðurslóða framkvæmd formennskuáætlunar Bandaríkjanna í Norðurskautsráðinu fyrir árin 2015–2017 í gegnum skype frá Washington. Á áætluninni eru eftirfarandi þrjú meginþemu í forgrunni, öryggismál á sjó, bætt efnahags- og lífsskilyrði á norðurslóðum og umhverfismál og hvernig takast eigi á við áhrif loftslagsbreytinga. Áhersla hefur verið lögð á öflugt Norðurskautsráð í framtíðinni, sterkari og virkari stofnun sem tekst á við þau viðfangsefni sem hún stendur frammi fyrir. Þá sagði Adrianna að áfram yrði haldið því sem vel hefur verið gert en jafnframt yrði stefnt að því að gera ráðið framsýnna og djarfara og setja skýr og mælanleg markmið.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu www.arcticparl.org.
